

מאמר שני בסידרה: איך הגיע אדולף אייכמן אל המחלקה היהודית של הס.ס.

המקרים האיומים

לאדולף את ההמלצה המבוקשת, מתוך הנחה שהדבר יעזור לו לקבל עבודה בגרמניה הנאצית.

כאשר הצביע הפקד לס על הסתירה, החל אייכמן לגמגם. טענתו: אומנם חשב תחילה כי פוטר בגלל צימצום חברה-עובדים, אך לקונסול נודע כי רקע הפיטורין היה פוליטי. על כן רשם הקונסול גירסה זו במכתב-ההמלצה, ואייכמן עצמו השתכנע שגירסה זו נכונה. בסך הכל: שקר עלוב, מן המקובלים במשטר של דיקטטורה מפלגתית.

כאשר נחקר אייכמן מתי יהודי וינאי מציפורני הנסטאפו, ולתת לו להגד, בניגוד להנחיות הימלר, הודו פריץ בא לברלין והזכיר לי שהיה זה הוא שעזר לי בשעתו לקבל עבודה בחברת ואקום, וכי תמיד היטיבו עימי בחברת ואקום, למרות שפוטר היה יהודי, למרות שווייט היה יהודי, למרות — איני יודע — אפשר שגם המנהל בלינג, קנהויזר, היה יהודי. המנהל בלוס, בזאלצבורג, היה גם הוא — אני משוכנע בזה — יהודי. הודו פריץ הזכיר לי זאת, והצביע על זה שמעולם לא עשו לי רעה...

"לא היה לי אומץ-הלב..."

ה יכזב היה צעיר מובטל בן 27 לעשות בשנת 1933 באוסטריה — ובכל העולם המערבי — שרר משבר כלכלי חמור. באוסטריה רבתה האבטלה. באותם הימים, אחרי שניכסלו כל מאמציו של אבי להיות תעשיין, ואחרי שהפסיד את כל כספו, החל אבי לעבוד כסוכן של חברות מסחריות. המצב בבית היה קשה.

ידיד משפחתי הציע לאדולף אייכמן תפקיד של זבן בחנות לצורכי-שמל. אולם אייכמן הצעיר הגה רעיון אחר: לפתוח עסק משלו לשמן-סיכה. בימי שרותו בחברת ואקום, הכיר את כל תחנות-הבניין באזור. עלה על דעתו לנצל קשרים אלה כדי לפתח עסק עצמאי.

ואז שוב קרה משהו הנראה כיום כחוליה גורלית בשרשרת המיקרים. נסעתי לאברלינג, כדי לבקר שם אדם שהיה נוהג לקנות כמיות גדולות של שמנים מחברת ואקום. רציתי לרכוש כלקוח ראשון נסעתי לשם, אבל לא ביקרתי עוד אצל הלקוח, אלא הפסקתי באופן פיתאומי את הנסיעה. החלטתי החלטה אחרת. אמרתי לעצמי: הרי אני אזרח גרמני, אלן לגרמניה, אעשה נסיון אצל חברת ואקום בגרמניה.

החלטה פיתאומית זו אפופה אווירה מיסתורית. יתכן כי בתקופה אחרת היה האיש אומר: "שמעתי קול פנימי". מה גרם לשינוי פיתאומי זה?

אייכמן עצמו אינו נותן תשובה מלאה. בשעת ההכנות שלי לפתיחת העסק העצמאי, נתקלתי בקשיים כלשהם, איני זוכר אם היו כספיים או אחרים. יתכן שהוא כן יותר במקום אחר בעדותו, בהסבירו: "הרי הייתי אדם צעיר, יחסית, הייתי רגיל תמיד שאחרים יכוונו את מעשי, גם בשטח העיסוקי. יתכן שלא היה לי אומץ-הלב להיות עצמאי, באמת איני זוכר, אולי גם היו לי קשיים. על כל פנים, הפסקתי את הנסיעה, חזרתי הביתה, אמרתי להורים שלי שאני אסע לגרמניה. גרמניה היא גדולה. שם בסה עוד יש עבודה, אולי אפילו בחברת ואקום, או בחברת-נפט גדולה אחרת..."

קרוב לחדאי שגם זו אינה כל האמת. מן הסתם אמר אייכמן לעצמו: "אני כבר שנתיים חבר המפלגה הנאצית. עכשיו השתלפו הנאצים בגרמניה. הקונסול הגרמני יתן לי המלצה. אסע לגרמניה, אני שואני נאצי ותיק שנודף בגלל פעילותו — בסה יסדרו לי עבודה..."

וכך, ביום בהיר אחד, באביב 1933, שבועות מעטים אחרי שהפך אדולף היטלר לראש ממשלת גרמניה, עבר צעיר בשם אדולף אייכמן את הגבול לתוך הרייך השלישי, כדי לחפש לו עבודה כפקיד קטן בחברת-נפט.

"אשחק קצת בחיידים..."

ל פני כן לא שכה רודף-הפרוטקציה הצעיר לבקר במשרדו של עורך-הדין ארנסט קאלטנברונר, כדי להצטייד במכתב-המלצה נוסף, שיפתח בפניו את שערי המפלגה הנאצית במולדת. קאלטנברונר, רס"ר הס.ס. ואיש-הריגול שגייס אותו שנתיים לפני כן לשורות הגתאודיה השחורה, שמח לראותו.

כי באותם הימים היתה המפלגה הנאצית אסורה באוסטריה. הדיקטטור האוסטרי הונס, אנגלברט דולפוס, כרת עם מוסוליני ברית נגד היטלר והחליט לנהוג בנאצים המקומיים ביד חזקה. הס.ס. והס.א. נאלצו לרדת למחתרת. אייכמן עצמו, שהזמין לו ערב האיסור מדי-ס.ס. חדשים, ואף שילם עבורם מראש, לא טרח לקחתם מן החייט. מוסדות המפלגה, ובראשם הגאוליטלר בולק, עברו את הגבול והקימו להם בסיס בעיירה גרמנית סמוכה.

קאלטנברונר סמך על אייכמן. הוא החליט לנצל את נסיעתו כדי להעביר את הודאר המח-תרתי לבולק. "הוא אמר לי — כן, בוא מחו, אני אתן לך מיכתבים, אתה תיקח אותם אתך, תשים אותם במיזוזה שלך, תעביר אותם לשם ותתייצב אצל הגאוליטלר בולק..."

אייכמן היה מרוצה מסיודור זה. הנה ניתן לו התירוץ לגשת לבולק, היודיד החתיק של אביו. הוא יקחה כי בולק יכיר לו טובה על השרות הנאמן וישתדל עבורו בחברת ואקום הגרמנית.

הנסיעה עברה ללא תקלה. בביקורת-הגבול לא עלה על דעת איש לפתוח את המיזוזה של הצעיר הבלתי-מרשים. הוא מצא את בולק בפאסאו, עיירה בצד הגרמני של הגבול.

*In einem anderen Zusammenhang
Beschreibung ist mir
nicht, es war der Reichs-
Mittelbesitzer. Ebenfalls
gebildet von Himmeler ein Mitglied.
Er sah es mit einem Gefäß
Lächelte auf einem Eck meines
Arbeitszimmers, dann legte er
seine Zigarre in meinen
Nadelsticker und legte mir
auf den Tisch hinter dem
Tisch, nahm den Hammer
und sagte einige Male leis*

נסיון זה לתאר את התפתחותו הרוחנית והמעשית של אדולף אייכמן מבוסס על קטעי הוידויים הפזורים על פני 3564 עמודי עדותו ו-127 עמודי ה"זכרונות" שחיבר בכלא ג'אלמי. הפסוקים המצוטטים בעמודים אלה באותיות דקות לקוחים ממיסמכים אלה. כדי לשמור על סיגנונם המקורי, תורגמו עד כמה שאפשר מילולית, מבלי לתקן את שיבושי הלשון והניסוח.

מאת אורי אבנרי

בחג השבועות, 1933, קרא האדון בלוס, מנהל חברת ואקום בזאלצבורג, לסוכן נוסע אדולף אייכמן — ופיטר אותו מעבודתו. האדון בלוס היה יהודי. הוא לא תיאר לעצמו כי כמעשה שיגרתי זה הוא פותח בשרשרת תגובות מקריות אשר נסתיימה בהפיכת השם אדולף אייכמן לאחד השמות הגדולים בהיסטוריה היהודית בכל הדורות.

הבנת אופיו של אדולף אייכמן היתה נעשית לפשוטה יותר אילו רגו אדולף הצעיר על המעשה השרירותי של המנהל היהודי, וגשבע לנקום את נקמתו בגזע היהודי כולו. כך היה המאורע מופיע, בלי ספק, בסרט הוליבודי, אך במציאות אירע הדבר אחרת. אייכמן דווקא שמח על הפיטורין.

מדוע? "אני כשלעצמי שמחתי על כך שהדברים הגיעו לכלל פיטורין", הודה בפני הפקד אבנרי לס. כי מאז הועבר מסביבת לינג לסביבת זאלצבורג, התרחק מדי מבית ההורים, נאלץ לחיות חיים עצמאיים, שלא התאימו לו. גם להורים זה לא התאים... בראשית עונת התיירות, המתה הסביבה מרוב תיירים... אווירה זו דחתה אותי. שוב לא שמחתי עוד בעמלי, לא היה לי עוד חשק לזכור, לבקר לקוחות. אך המשכתי בעמל יומיים... עד שבאה הודעת הפיטורים מפי בלוס.

מה גרם לה? כעבור כמה חודשים, בהתקבלו לעבודה במשרדי הס.ס., כתב אייכמן "תולדות חיים", בהן ציין כי פוטר מעבודתו בגלל פעילותו הנאצית. בשנת 1941, כאשר הציע מפקד משרת-הבטחון ללישכתו של הימלר להעלות את רבי-סרן אייכמן לדרגת סגן-אלוף, לא שכה לציין כי אייכמן היה פעיל שנים רבות במפלגה הנאצית האוסטרית ו"פוטר בשעתו ממישרתו בגלל פעילותו הפוליטית". האסמכתא לכך נמצאה בילקוט-השרות של אייכמן, בצורת מיכתב של הקונסול הגרמני בלינג משנת 1933, בו אישר כי היתה לפיטר רין סיבה פוליטית.

אולם בעדותו סיפר אייכמן סיפור פרוזאי יותר. "המנהל בלוס אמר לי: עלינו לצמצם את חבר-העובדים. אני הייתי הרחוק היחיד בין הסוכנים-הנוסעים. על כן הוחלט לפטר אותי. אם כן, מה מקור השקר על הפיטורין הפוליטיים? שוב פעלה כאן הפרוטקציה, שליחתה את כל שנותיו הראשונות של אייכמן. הקונסול הגרמני בלינג היה יודי ותיק של משפחת אייכמן, שנמנתה עם קומץ בעלי האזרחות הגרמנים בעיר. לפי בקשת אייכמן-האב, נתן

בעל הזכרונות: אייכמן כפי שנראה לעין המצלמה בעת העדויות על הזוועות